

Milada ČADSKÁ

Praha

Čeština jako cizí jazyk – úroveň A2

K výběru a třídění jazykového materiálu se zřetelem k možnostem využití popisu v praxi

Popis druhé úrovně jazykové způsobilosti uživatele základů jazyka, tedy češtiny jako cizího jazyka (obecně označované jako A2 *Waystage*), je českou variantou obdobně koncipovaných materiálů pro národní evropské jazyky. Koncepce tohoto popisu vychází z důvodů zachování kompatibility z anglické pilotní verze jazykové úrovně *Waystage 1990*. Je třeba výslovně zdůraznit, že nebyl důvod k hledání vlastního metodologického přístupu, nýbrž se jevilo jako vhodné a funkční ponechat celkovou koncepci, která již byla praxí (v projektu *Waystage a Threshold Level*) ověřena a osvědčila se. Na druhé straně však všude tam, kde je popis jazykových jevů konkretizován, byla česká verze zpracována samostatně s přihlédnutím k popisu prahové úrovně češtiny (*Prahová úroveň – Čeština jako cizí jazyk*). *Jde především o oddíly popisující tzv. jazykové funkce (language functions), obecné pojmy (general notions) a specifické pojmy (specific notions).* Koncepce vychází z předpokladu, že je třeba především vybavit studenty obecnou způsobilostí potřebnou pro používání cizího jazyka (tj. češtiny) na dané úrovni, a tím také vytvořit solidní základ pro další studium jazyka. Repertoár jazykových prostředků v rozsahu úrovně A2 může poskytnout prostor pro využití jazyka dle potřeb a zájmů každého studenta. Proto specifikace jazykové úrovně A2 nepředstavuje uzavřený syllabus. Není ani účelem omezit schopnost komunikace pouze na výčet situací popsanych v této příručce.

Jako východisko pro výběr jazykového materiálu posloužilo stanovení, výčet a charakteristika situací, ve kterých bude jazyk s největší pravděpodobností užíván.

Jde především o následující oblasti:

- zajišťování běžných potřeb a úkolů,
- poskytování a získávání konkrétních informací,
- vytváření a udržování sociálních a profesionálních kontaktů.

Při zajišťování běžných potřeb a úkolů jde zejména o to, aby uživatel jazyka na úrovni A2 dosáhl schopnosti vést jednoduchý (avšak smysluplný a k cíli vedoucí) dialog při plánování, zajišťování a rezervaci různých akcí, či zajišťování nezbytných záležitostí, popř. věcí v oblasti každodenního života (jako je např. cestování, ubytování, komunikace na úřadech, nakupování, objednávání jídel a nápojů, využití volného času aj.).

V oblasti poskytování a získávání konkrétních informací bude studující schopen používat češtinu jednak při poskytování osobních údajů (jako je např. jméno a příjmení, adresa, místo a datum narození, zaměstnání atd.); jednak při zjišťování neosobních informací (jako je např. hledání cesty, zjišťování informací o důležitých pravidlech a předpisech, o otevíracích hodinách, o různých zařízeních a službách, o možnostech občerstvení atd.).

Při komunikaci za účelem vytváření a udržování sociálních a profesionálních kontaktů se od uživatele základů jazyka na úrovni A2 očekává schopnost jednoduchým způsobem komunikovat:

- a) s nadřízenými, kolegy, podřízenými a přáteli;
- b) v oblasti společenského styku;
- c) při výměně informací, názorů, pocitů, přání, týkajících se zejména záležitostí společenského zájmu, zvláště pak těch, které se vztahují k osobnímu životu a prostředí, k oblíbeným činnostem a k zájmům či k využití volného času a ke společenskému životu.

Předpokládá se, že ve výše uvedených oblastech bude student schopen cizí jazyk (tj. češtinu) používat v kontaktu s rodilými mluvčími i s mluvčími užívajícími cizí jazyk jako *lingua franca*, a to jak

v zemi, kde se daným jazykem hovoří, tak v jiných zemích, kde se naskytne příležitost daného jazyka (tj. češtiny) použít.

Dále se předpokládá, že se student dokáže vypořádat s těmi (především jazykovými) požadavky, které na něj budou kladeny zejména v situacích, kdy bude s někým komunikovat nejen přímo (tedy z očí do očí), ale i prostřednictvím telefonu.

Je zde i oprávněný předpoklad, že student bude schopen v situacích, kdy dochází ke komunikaci nepřímé, porozumět meritu věci, popř. i některým důležitým tezím psaných či mluvených textů (např. prostředky masové komunikace).

Při výběru jazykového materiálu byl dále brán zřetel na role, ve kterých budou studenti v daných situacích vystupovat, a byly též vzaty v úvahu překážky, se kterými se studenti budou muset vypořádat. Pozornost byla proto na jedné straně věnována těm typům kontaktu, které jsou předvídatelné při rozmluvě s rodilým mluvčím (a to zejména s rodilým mluvčím v jeho rodné zemi). Na druhé straně nebyla opomenuta ani skutečnost, že je třeba pěstovat u studenta vnímavost vůči neočekávaným sociokulturním rozdílům při komunikaci mezi ním a dalšími účastníky. Lze oprávněně očekávat, že student se v dané zemi přizpůsobí kulturním a společenským zvyklostem a naučí se chovat a jednat tak, jak to daná situace vyžaduje, tj. podle určitých konvencí a předepsaných norem.

Ani společenské dimenze užívání jazyka (a jejich zvládnutí studenty, označované jako sociokulturní kompetence) nebyly při výběru a charakteristice jazykového materiálu, zvláště pak pokud jde o společenské zvyklosti jazykové, opomenuty. Na tomto místě je třeba především zdůraznit, že pro počáteční stadia osvojování češtiny jako cizího jazyka (tedy i na úrovni A2) je vhodné, ba přímo žádoucí, používání relativně neutrálního funkčního stylu. Je to právě tento styl, který rodilí mluvčí s největší pravděpodobností zvolí v průběhu komunikace s cizinci a očekávají, že bude nerodilými mluvčími také použit. Studenti by proto měli být vedeni k obezřetnosti v používání formálnějších a familiárnějších jazykových prostředků, protože jejich ne-

vhodné použití může vést k nedorozumění nebo zesměšnění toho, kdo je užívá.

Všechny výše uvedené skutečnosti byly brány v úvahu při zpracovávání výčtu toho, co lze pomocí jazyka vyjádřit – tedy především v kapitolách věnovaných *Jazykovým funkcím (Komunikativním funkcím výpovědi)*, *Obecným pojmům a Specifickým pojmům*. Tyto kapitoly patří ke klíčovým oddílům celé publikace a tvoří základ pro charakteristiku výstupního standardu uživatele základů češtiny na úrovni A2.

Každý akt užití jazyka vychází z kontextu konkrétní situace a vztahuje se k určité oblasti života ve společnosti. V této souvislosti bylo třeba zvážit, se kterými tématy a podtématy ve vybraných oblastech přijde uživatel základů jazyka na úrovni A2 do styku a které specifické pojmy vztahující se k různým osobám, předmětům, událostem, činnostem, institucím či lokalitám bude potřebovat si osvojit, aby se s danými situacemi vyrovnal.

Výběr a řazení tematických okruhů se specifickými pojmy (podobně jako jazykových funkcí a obecných pojmů) v popisu úrovně A2 vychází ze specifík češtiny, avšak respektuje řazení do skupin podle J. A. van Eka a J. L. M. Trima (podobně je tomu též v české verzi popisu jazykové úrovně B1 *Prahová úroveň – Čeština jako cizí jazyk*).

Při popisu češtiny dané úrovně, tedy i při výběru, řazení a zpracovávání tematických okruhů (podobně jako jazykových funkcí) byly vzaty mj. v úvahu též poznatky vycházející z analýzy existujících učebnic češtiny jako cizího jazyka pro začátečníky (tj. korespondující s úrovní A2). Ukázalo se, že např. výběr témat v podstatě bez ohledu na charakter učebnic a jejich předpokládaný okruh uživatelů se více méně opakuje téměř v každé učebnici, a to nejen v češtině, nýbrž ve vícero jazycích (např. náš byt, u lékaře, v restauraci, na nádraží, v hotelu, můj pracovní den atd.). Témata více méně korespondují s tématy v popisech jazykových úrovní A2 a B1. Rozdíl je však v prezentaci jednotlivých témat. V učebnicích se velmi často můžeme setkat s popisným, vnějškovým, stereotypním a parciálním viděním a podáním okolní skutečnosti, což ne vždy je ovlivněno snahou po volbě adekvátního didaktického postupu. Tak například: podíváme-li se blíže na

zpracování okruhu „byt, dům, bydlení“ ve většině stávajících učebnic češtiny, zjistíme, že nezřídka je toto téma redukováno na výčet nábytkového inventáře, což zajisté neodpovídá praktickému cíli osvojení jazyka. V popisu jazykové úrovně A2 se tento tematický okruh rovněž objevuje (pod označením „dům, domácnost, nejbližší okolí“), avšak toto téma je dále vnitřně strukturováno a výčet nábytkového inventáře (redukováno) se objevuje pouze v jedné z devíti podkategorií tohoto oddílu.

Vzhledem k tomu, že potřebám uživatele základů jazyka na úrovni A2 odpovídají témata, která se vztahují především k oblasti osobního, popř. (částečně) veřejného života, jsou v kapitole *Specifické pojmy* zařazeny a rozpracovány následující tematické okruhy:

1. Osobní údaje,
2. Dům, domácnost, nejbližší okolí,
3. Každodenní život,
4. Volný čas, zábava,
5. Cestování,
6. Vztahy mezi lidmi,
7. Sdělovací prostředky, sdělovací technika,
8. Zdraví, nemoc,
9. Vzdělání,
10. Nákupy,
11. Stravování,
12. Služby,
13. Počasí, podnebí.

Každá z tematických oblastí je dále rozdělena do podkategorií. Např. první tematický okruh „Osobní údaje“ obsahuje následující oddíly:

- 1.1. Jméno,
- 1.2. Adresa,
- 1.3. Datum a místo narození,
- 1.4. Osobní doklady,
- 1.5. Věk,

- 1.6. Pohlaví,
- 1.7. Stav,
- 1.8. Národnost, státní příslušnost,
- 1.9. Původ,
- 1.10. Zaměstnání,
- 1.11. Rodina,
- 1.12. Povahové vlastnosti,
- 1.13. Tělesné vlastnosti.

U každého podtématu jsou uvedeny základní lexikální jednotky. Např. u bodu 1.10. „Zaměstnání“ se objevují tyto lexikální jednotky: povolání, profese (názvy příslušných povolání); *být* + nominativ; zaměstnání; místo; *pracovat kde*; *dělat kde*; práce; pracovní zařazení (názvy pracovního zařazení); *pracovat jako*; *být v domácnosti*.

Jak je patrné z výše uvedeného příkladu, specifické pojmy obsahují řadu otevřených položek (neboli otevřených tříd exponentů), které jsou v textu uvozeny kurzívou (v našem příkladu jde o názvy příslušných povolání a názvy pracovního zařazení). Výčet slov, který u takové položky následuje, není vyčerpávající (ani závazný). Je na tvůrcích učebnic, vyučujících i studujících, aby si danou položku přizpůsobili konkrétní jazykové potřebě.

Některé lexikální jednotky se objevují v několika tematických okruzích, a proto je v takovém případě uveden odkaz na příslušnou podkategorii daného tématu.

Specifické pojmy jsou v odůvodněných případech doplněny širším kontextem. Jeho účelem je konkretizovat význam lexikální jednotky v daném tematickém okruhu; nejde tedy o doporučenou frázi, jež by měla být použita při zpracovávání dalších materiálů.

Se zřetelem na omezené možnosti uživatele základů jazyka na úrovni A2 byl počet lexikálních jednotek v kapitole *Specifické pojmy* omezen na cca jeden tisíc. Jde o lexikální jednotky, jež jsou nezbytné pro základní orientaci uživatele v běžných komunikativních situacích. Na začátku každého tematického okruhu je stručně popsána cílová dovednost, již dané specifické pojmy umožňují (podrobněji viz samostatný příspěvek věnovaný specifickým pojmům). Vzhledem k tomu,

že je usilováno o dosažení základní úrovně, nelze doporučit, aby byly uvedené dovednosti podstatně rozšiřovány.

Konverzace, resp. jednotlivé typy dialogů obsahují řadu konvenčních, živé řeči inherentních jazykových drah, jež odpovídají v intelektu člověka určitým logicko-psychologickým korelátům. Podobně jako psychické jevy nevystupují ani jazykové jevy (dráhy) izolovaně a náhodně, nýbrž dají se vzhledem k určitým typům situací i předpokládat a předvídat.

Existuje mnoho situací, jež jsou normativní, tj. vyžadují, aby se na daný výrok v dané situaci reagovalo daným způsobem. V takových případech, kdy jde o vyjádření, která se realizují mezi dvěma (popř. i mezi více než dvěma) participanty, mohou účastníci komunikace uplatnit své příspěvky v souladu s určitými konvencemi. V této souvislosti lze hovořit o tzv. interakčních modelech. Modely, které zahrnují pouze dvě nebo tři promluvy, mohou být standardizovány. Příkladem takového modelu je pozdrav + odpověď na pozdrav při setkání dvou lidí nebo konverzační klišé typu: *Děkuju. – Prosím./Není zač.; Dáte si šálek čaje? – Ano, děkuju./Ne, děkuju.; (Přeju ti/vám) dobrou chuť. – Děkuju. Nápodobně.* apod. Ty zcela předvídatelné, nejjednodušší (a možno říci standardizované) případy jsou zahrnuty právě v kapitole věnované jazykovým funkcím. (Vzorům verbální výměny je věnována samostatná kapitola *Interakční modely*, v níž je zachycen strukturovaný sled činností, v němž se partneři střídavě účastní promluvy, a to na zobecňujícím přehledu etapizace komunikace při nabídce, prodeji a koupi zboží nebo služeb.)

Převážná většina interakčních modelů, je však vzhledem k objektu proměnná. V takových případech se objevují jazykové prostředky variabilní, systémové, produktivní, které umožňují na základě kombinace funkčních vztahů mezi stimulem a reakcí realizaci běžných sdělných záměrů (např.: prosba o radu - doporučení).

Je samozřejmé, že bohatost světa lidí a věcí, nekonečnou rozmanitost lidských situací, aktivit, vztahů apod. bylo nutno významným způsobem pro potřeby popisu jazykové úrovně A2 redukovat do zvládnutelných proporcí. Proto jako východisko byly zvoleny určité

kategorie intelektuální a emocionální, kolem nichž byly soustředěny nejobvyklejší a nejpoužívanější konstrukce, jež prostupují jako jazykové invarianty nejrůznější situace a které byly podle možnosti didakticky a metodicky utříděny v kapitole *Jazykové funkce*.

Rámcové členění jazykových funkcí do šesti hlavních skupin vychází, jak již bylo uvedeno výše, z anglické předlohy *Waystage 1990*. Jde o tyto skupiny:

1. Sdělování a zjišťování konkrétních informací,
2. Vyjadřování a zjišťování dalších postojů k vyjadřované či vyjádřené skutečnosti,
3. Požadování (prosba, přesvědčování), aby někdo něco udělal či nedělal,
4. Konvenční začátky rozhovorů, případně realizace jednoduchých interakčních modelů,
5. Prvky výstavby jazykového projevu,
6. Reakce na případné komunikační šумы, korekce při komunikaci.

V jednotlivých oddílech je obsažen výčet toho, co lze pomocí jazyka vyjádřit (se zřetelem na možnosti uživatele základů jazyka na úrovni A2). Např. druhý oddíl „Vyjadřování a zjišťování dalších postojů k vyjadřované či vyjádřené skutečnosti“ se dále člení takto:

- 2.1. Vyjadřování či zjišťování souhlasu (nesouhlasu) s vyjadřovanou či vyjádřenou skutečností;
- 2.2. Vybízení k (očekávanému) souhlasu s předchozí výpovědí (vždy v podobě otázky);
- 2.3. Konstatování, že někdo někoho/něco zná/nezná, že někdo něco ví/neví, zjišťování, jestli někdo někoho/něco zná/nezná, jestli něco ví/neví;
- 2.4. Vyjádření nebo zjišťování různého stupně jistoty či nejistoty;
- 2.5. Vyjádření nebo zjišťování možnosti či nemožnosti, schopnosti či neschopnosti, svolení či zákazu;
- 2.6. Vyjádření nebo zjišťování různého stupně nutnosti;
- 2.7. Vyjádření nebo zjišťování různého stupně chtění (vůle), přání, záměru, zájmu, preference;

- 2.8. Vyjádření nebo zjišťování míry potěšení, obliby, chuti, nelibosti, nechuti;
- 2.9. Vyjádření nebo zjišťování radosti či lítosti;
- 2.10. Vyjádření nebo zjišťování naděje či obavy;
- 2.11. Vyjádření nebo zjišťování spokojenosti či nespokojenosti;
- 2.12. Vyjádření nebo zjišťování míry překvapení;
- 2.13. Vyjádření vděčnosti a odpovědi na vyjádření vděčnosti;
- 2.14. Vyjádření omluvy a odpovědi na omluvu.

Některé z výše uvedených dílčích oddílů bylo třeba ještě dále detailně rozpracovat. Tak třeba bod 2.1. je rozčleněn takto:

- 2.1.1. Souhlas s kladným konstatováním skutečnosti;
- 2.1.2. Souhlas s negativním konstatováním skutečnosti;
- 2.1.3. Nesouhlas s určitým tvrzením;
- 2.1.4. Otázky zjišťující souhlas či nesouhlas.

Např. pro vyjádření souhlasu s negativním konstatováním skutečnosti (2.1.2.) byly zařazeny:

- přitakací interjekce: *ano* + negativní věta → *Ano, není to pravda.*
- ujišťovací partikule: *určitě ne, samozřejmě (že ne), ovšem (že ne), jistě (že ne)* → *Určitě ne. Určitě to není pravda.*

Při zpracování této kapitoly jsme vycházeli ze skutečnosti, že je možno (a to i na této úrovni) nabídnout větší počet alternativních vyjádření. V některých případech bylo třeba uvést pro lepší pochopení dané funkce i širší rejstřík příkladů. Pokud je uveden vyšší počet alternativních způsobů vyjádření, jde o taková vyjádření, která je třeba považovat ve většině případů za základní. Lze očekávat, že uvedené exponenty budou studujícími zvládnuty aktivně. U exponentů, které jsou z hlediska frekvence výskytu v komunikaci časté, ale nejsou jednoznačně zařaditelné mezi exponenty základní, se předpokládá, že si je studující osvojí pasivně. Tyto exponenty jsou ve výčtu uváděny až na dalších místech a jsou označeny.

Exponenty, uvedené v této kapitole, je možno pokládat za takové, které většinou mohou plnit dané jazykové funkce přímo.

Výčet jazykových funkcí nemá být chápán maximalisticky jako soubor logicko-jazykových kategorií, jež by měly být v každé učebnici či konverzační příručce. Účelem je pouze naznačit funkčně komunikativní hlediska, jež by měla být uživateli (tvůrci učebních programů a materiálů) při výběru a uspořádání učiva vzata v úvahu s ohledem na daný vyučovací cíl.

Z předpokládaných okruhů komunikace, tj. o čem lidé všeobecně pojednávají prostřednictvím jazyka a na které pojmy mohou při komunikaci odkazovat, vychází výčet obecných pojmů a řazení těchto pojmů do skupin v kapitole *Obecné pojmy*. Také v tomto případě je kategorizace obecných pojmů inspirována anglickou předlohou *Threshold Level* (1990) a *Waystage* (1990) se zřetelem ke zpracování prahové úrovně pro češtinu (*Prahová úroveň – Čeština jako cizí jazyk*, 2001).

Obecné pojmy jsou seřazeny do následujících osmi skupin:

1. Vyjadřování v rámci základních kategorií *existence*,
2. Různé formy vyjádření existence v *prostoru*,
3. Různé formy vyjádření *času* či existence v čase,
4. Vyjádření různých forem *kvantity*,
5. Vyjádření různých forem *kvality*,
6. Vyjádření různých forem *duševních pochodů*,
7. Vyjádření různých forem *vztahového pojetí skutečnosti (relace)*,
8. *Deixe*.

Každá z uvedených skupin je rovněž vnitřně členěna. Tak např. první oddíl je rozčleněn na pododdíly:

- 1.1. Bytí, existence;
- 1.2. Událost;
- 1.3. Přítomnost, nepřítomnost;
 - 1.4. Dostupnost, nedostupnost;
 - 1.5. Začátek, konec, změna.

Podobně jako v kapitolách *Jazykové funkce* a *Specifické pojmy* jsou i zde uvedeny způsoby vyjádření těchto pojmů (exponenty) spolu s příklady (tedy použití daného exponentu v kontextu). V případech,

kdy fungování exponentu je zcela jasné a jednoznačné, příklady uvedeny nejsou. Např. pod bodem 1.5. „Začátek, konec, změna” jsou uvedeny následující exponenty: *začínat, začít; končit, skončit; přestávat, přestat; už, ještě ne-* + sloveso *začínat/přestávat* + infinitiv; *umírat, umřít; žít; být živý; být mrtvý; narození/úmrtí; život; stát se* + instrumentál.

Mezi exponenty jsou zařazena tzv. slovesa fázová, která většinou vyjadřují počáteční (*začínat/začít*), nebo závěrečnou (*přestávat/přestat, končit/skončit*) fázi děje. Uživatelé základů jazyka na úrovni A2 se bez těchto sloves v komunikaci neobejdou, a proto by měli být obeznámeni s jejich použitím. Konkrétně by si měli s pomocí učebního materiálu a vyučujícího uvědomit, že sloveso počáteční fáze děje *začínat* (imperf.)/*začít* (perf.) se chová podobně jako modální sloveso *chtít*; zpravidla se pojí s infinitivem dějového slovesa (*začínal jsem pracovat/začal jsem pracovat*), občas však i s předmětem v akuzativu (*začínal jsem práci/začal jsem práci*). Pokud jde o slovesa závěrečné fáze děje, měli by studenti vědět, že sloveso *přestávat* (imperf.)/*přestat* (perf.) se pojí zásadně s infinitivem dějového slovesa (*přestával jsem pracovat / přestal jsem pracovat*), sloveso *končit* (imperf.)/*skončit* (perf.) se pojí – pokud není bezpředmětové – s předmětem v akuzativu (*končil jsem práci/skončil jsem práci*).

V souvislosti s uvedeným příkladem je namísto zmínit se o *Dodatku B*, který je věnován gramatice. Jeho smyslem je předložit uživatelům příručky gramatiku v určitém systému a poskytnout jim vodítko při zpracovávání konkrétních učebních materiálů. (Např. informaci o tzv. fázových slovesech lze najít na s. 202–204 tohoto popisu.) Tento rozsáhlý výklad (s četnými příklady) je doplněn na příslušných místech poznámkami, co je a co není pro úroveň A2 závazné. V žádném případě však nelze v tomto poměrně velmi rozsáhlém výkladu spatřovat závazné penzum gramatického učiva pro jazykovou úroveň A2¹.

¹ K utvoření celkové představy o příručce *Čeština jako cizí jazyk – úroveň A2* je namísto uvést stručnou zmínku o některých dalších kapitolách, které jsou součástí tohoto popisu. V kapitole věnované práci s textem jsou uvedeny příklady takových typů textů (pro čtení a poslech), které by měly být adekvátní z hlediska situací

Rozdělení jazykového materiálu do výše charakterizovaných tří oddílů (tj. *jazykových funkcí, obecných pojmů, specifických pojmů*) nelze zachovávat naprosto důsledně. Některé *jazykové funkce* by mohly být chápány jako vyjádření *pojmů* a rovněž hranice mezi *obecnými* a *specifickými* pojmy nejsou vždy zcela jednoznačné.

* * *

Závěrem uvádíme několik zásad, které byly při zpracovávání tohoto popisu respektovány.

Výběr, třídění a popis jazykových prostředků vychází z aktuálních a autentických sdělných potřeb mluvčího. Skutečnost je nazírána zevnitř, tj. z pozic člověka jako aktivního subjektu řečové činnosti.

Struktura popisu jazykové úrovně A2 a vzájemná návaznost jednotlivých kapitol – zejména tří výše charakterizovaných klíčových částí – staví do popředí komunikativní a funkční hledisko. Může ovlivnit i zpracování nových učebních materiálů v tom směru, že bude

i témat vymezených pro úroveň A2. V oddílu věnovaném psaní je charakterizována dovednost psát v cizím jazyce – tedy v češtině. Specifikace sociokulturní kompetence pro jazykovou úroveň A2 se týká společenských zvyklostí (nejazykových a jazykových), společenských rituálů (rituálů spojených s návštěvou, rituálů spojených s jídlom a pitím, rituálů spojených se souhlasem a odmítnutím), všeobecných zkušeností (z každodenního života, životních podmínek, mezilidských vztahů či základních hodnot a postojů). V kapitole *Kompenzační strategie* je popsáno, co se očekává od uživatele na úrovni A2, tedy schopnost umět se vyrovnat s problémy komunikační situace, na niž není dobře připraven: a) jako posluchač a čtenář, b) jako mluvčí nebo pisatel, c) v oblasti společenského chování, tj. obvyklých pravidel chování. Je zde též vymezeno, co student umí v roli: a) čtenáře, b) posluchače, c) mluvčího, d) pisatele, e) v oblasti společenského chování. Strategie učení jsou charakterizovány z hlediska potřeb a cílů studenta, procesu učení a učení pomocí přímé zkušenosti s jazykem. V části věnované stupni dosažených dovedností jsou vymezena kritéria, důležitá pro efektivitu (i když jednoduchou) komunikaci na dané úrovni, především pak kritérium pragmatické adekvátnosti. Syllabus je doplněn dvěma dodatky (první je věnován výslovnosti a intonaci, druhý – již zmíněný – je věnován gramatice) a slovním i věcným rejstříkem.

potlačeno spíše popisné nazírání skutečnosti „zvenčí“ a tolik stále přeceňované tematické kritérium (tedy tendence k maximální nasyce-
nosti textu tematickými výrazy daného okruhu).

Klade se důraz na prolínání reálií, lingvoreálií a jazykových jevů, což může inspirovat budoucí autory učebnic i vyučující k tomu, aby co nejvíce využívali tzv. autentické materiály (výběr je samozřejmě deter-
minován elementární jazykovou úrovní studujících i didaktickými cíli).

Popis vychází z předpokladu, že je zapotřebí rozvíjet všechny řečové dovednosti hned od počátku, aniž by se některá z nich upřed-
nostňovala.

Studenti na úrovni A2 by měli být schopni zacházet s poměrně velkým počtem jazykových funkcí a umět používat i celkem rozsáhlý rejstřík pojmů – a to jak pojmů obecných, tak pojmů specifických. Se-
znamy exponentů, uvedené v jednotlivých oddílech (tj. v *Jazykových funkcích*, *Obecných pojmech* a *Specifických pojmech*), je však třeba chápat jako určité katalogy, které by měly posloužit tvůrcům studijních programů, učebních materiálů, pedagogických dokumentů apod. především jako užitečné vodítko.

Literatura

- Čadská M., Bidlas V., Confortiová H., Turzíková M., 2005, *Čeština jako cizí jazyk. Úroveň A2*, Tauris, Praha.
- Ek J. A. van, Trim J. L. M., 1990, *Waystage*, Council of Europe Publishing, Strasbourg.
- Hádková M., Línek J., Vlasáková K., 2005, *Čeština jako cizí jazyk. Úroveň A1*, Tauris, Praha.
- Holub J., Adamovičová A., Bischofová J., Cvejnová J., Gladkova H., Hasil J., Hrdlička M., Mareš P., Nekvapil J., Pačková Z., Šára M., 2005, *Čeština jako cizí jazyk. Úroveň B2*, Tauris, Praha
- Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEF) – Manual. Preliminary Pilot Version*, 2003, Language Policy Division, Strasbourg.
- Společný evropský referenční rámec. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*, 2002, Univerzita Palackého, Olomouc.

Šára M., Bischofova J., Confortiová H., Cvejnová J., Čadská M., Holub J., Lánská L., Palková Z., Turzíkova M., 2001, *Prahová úroveň – Čeština jako cizí jazyk*, Council of Europe, Strasbourg.